

הבנת

הנקרא

חלק ד'

לקט מאמרים לתרגול ההבנה ההבעה והלשון העברית

תשע"ג - 2013

תוכן העניינים

3 לא היו לי חברים

לבד, כשהוא נאבק בכוחות עצמו מול כל הסביבה שבתוכה התבגר, חילץ משה את עצמו מחברת-הפשע והפך לצנחן.

18 נתן אלבז (מתוך אדם בקרב)

נער שעלה לארץ לבד, נלחם לקיים עצמו הצליח להתגייס לצה"ל, לא היה חייל ממושמע אך מסר את נפשו להצלת חבריו.

25 המלחמה והילד

תחושות ורגשות של חיילים ישראלים המטפלים בילד ערבי תוך כדי הלחימה שלהם בתוך הכפר הערבי

28 משפטו של סגן קאלי

דילמות מוסריות על טוהר הנשק עולות במשפטו של קצין צבא אמריקאי שהואשם ברצח בעת שנלחם במלחמת וייטנאם

32 למה הם הורגים עצמם על הכביש

שאלות העולות לגבי נהיגה של נהגים צעירים והסיכונים שהם לוקחים על עצמם על הכביש.

38 חינוך ילדים מול אמצעי התקשורת

ההשפעה של אמצעי התקשורת על ילדים והיתרונות והחסרות שיש להשפעה זו על חינוך הילדים.

44 הזכות למות בכבוד

מאבק משפטי שניהלו הורים על הזכות לאפשר לבת שלהם החולה במחלה סופנית למות בכבוד ולנתקה ממכשירי החייה

50 הגיע זמן להמתיק

בעיית המים במדינה חייבה את האחראים לקבל החלטות האם להקים מתקני התפלת מי ים בכדי לפתור את הבעיה

58 נשים ומחשבים

מיעוט הנשים העוסקות בתחום המחשבים בארץ ומדוע רק נשים מעטות הגיעו לצמרת מקצועות ההייטק

"משפטו של סגן קאלי"

מתוך כתב העת "פנים לכאן ולכאן"

סגן קאלי היה מפקד מחלקה, שנכנסה לכפר מאי-לאי בווייטנאם, כדי לטהר אותו מאנשי הווייטקונג. לפי עדויות, הרגה יחידתו של סגן קאלי, ללא הבחנה, אזרחים, נשים וילדים. בעקבות המקרה, הועמד סגן קאלי למשפט על רצח.

במשפט הצבאי, תארה הסנגוריה את אווירת המתח והחרדה באזור, וטענה, שאווירה זו היא שגרמה לחיילים להרוג בלי הבחנה. "בשעות כאלה", אמרה הסנגוריה, "מאבדים האנשים שליטה עצמית".

נימוק שני של ההגנה היה, כי קאלי קיבל הוראות מן הפיקוד, ופעל בהתאם להוראות אלה, לכן, האשם הוא זה שנתן את הפקודות מגבוה. כמו כן, הצביעה ההגנה על כך, כי מעשהו של קאלי לא היה גרוע יותר, מבחינה מוסרית, ממעשהו של טייס, המטיל פצצות על ערים וכפרים.

לעומת זאת, טענה התביעה, כי הרצח בוצע בדם קר. התביעה הסבירה, כי אימוני החיילים מכוונים לכך, שלא יאבדו את שליטתם העצמית בתנאי קרב, ובכך התייחסה לנימוקה הראשון של ההגנה. כן אמרה התביעה, שאם אמנם קיבל קאלי פקודות מגבוה, הרי שנקודה זו רק מרחיבה את מעגל הנושאים באשמה.

חבר המושבעים מצא את קאלי אשם ברצח בכוונה תחילה, והוא נידון למאסר עולם. החלטה זו גרמה לסערה ציבורית חריפה. רבים התנגדו לפסק-הדין, וטענו, כי במלחמה לא ניתן להימנע מתופעות אלה.

משפט זה הוא דוגמה למקרים דומים אחרים, שאירעו במלחמות ובצבאות אחרים, ושיש לבחון אותם מבחינה מוסרית.

באמנת ז'נבה נקבע, כי אין לתקוף ללא אבחנה אזרחים חפים מפשע. בספר תדריך לשדה הקרב נקבע, כי היות שלאדם יש בחירה מוסרית, אין לשחררו מאחריות להרג אנשים, אפילו אם פעל בהתאם להוראות הממונים עליו.

עניין זה הוא נושא לשיחה בקרב חיילי צה"ל. יש ביניהם הטוענים, כי אין לדבר על טוהר הנשק ועל הומניות בתנאי המזרח התיכון, כי הערבים אינם מכירים מושגים אלה. לעומת זאת, בתולדות צה"ל מוצאים הרבה דוגמאות של טוהר הנשק, שהתבטאו בטיפול בפצועים של האוייב, ובמתן יחס אנושי לשבויים. הכל מסכימים, שהשימוש בנשק הוא רע - אך רע הכרחי, שכן, המטרה העליונה של השימוש בו היא השגת ניצחון, ודרכו להגיע אל השלום. אבל, יחד עם זאת, אנו צריכים לשאול את עצמנו: האם אנו עושים שימוש מעט ככל האפשר בנשקנו? ואם לא, מהי העליונות המוסרית שלנו על אויבינו? התשובה היא לא רק ברוח ההקרבה ובכושרם של חיילינו, אלא אף ברמתם המוסרית.

בחן ידיעותיך

ענה על השאלות הבאות:

א. ציין ליד כל טענה, האם היא הועלתה על ידי 'התביעה' או 'ההגנה'.

1. הרצח בוצע בדם קר. _____
2. מעשהו של קאלי אינו גרוע, מבחינה מוסרית, ממעשהו של טייס, המטיל פצצות על ערים וכפרים. _____
3. אימוני החיילים מכוונים... שלא יאבדו את שליטתם העצמית בתנאי קרב. _____
4. קאלי ביצע הוראות מגבוה. _____
5. היתה אווירת מתח, והיא שגרמה לחיילים להרוג ללא מחשבה. _____
6. במלחמה קשה למנוע תופעות של הרג אנשים חפים מפשע. _____
7. אם... קיבל קאלי פקודות מגבוה, הדבר רק מגדיל את מספר האשמים. _____

ב. קראת בעיתון על משפטו של סגן קאלי. כתוב למדור "קוראים כותבים" את דעתך על השאלה האם יש להאשימו ברצח?

ג. "הומניות" פירושה "אנושיות". סמן את המשפטים שלדעתך מתארים

התנהגות הומנית-אנושית:

1. לחיות בחברת בני אדם
2. לטפל בפצועי האויב, בעת שנלקחו בשבי
3. לספק לשבויי מלחמה צרכי קיום בכבוד
4. להתעלל בשבויי מלחמה
5. לקלוט פליטי מלחמה
6. לשלוח חיילים לעזור במלחמה של מדינה אחרת
7. לא להתחשב ברגשות הזולת
8. לתרום כסף להצלת אנשים הגוועים ברעב
9. לא לפגוע באנשים חסרי הגנה

ד. במושג "טוהר הנשק" מתכוונים ל...?

1. ניקוי הנשק ושמירתו טהור
2. שימוש בנשק להגנה עצמית
3. שימוש בנשק כשהמצב מחייב זאת, תוך הקפדה שלא לפגוע באזרחים
4. הקפדה על שימוש בנשק על-פי הכללים

ה. מדוע טוענים "אין לדבר על 'טוהר הנשק' והומניות בתנאי המזרח התיכון"?

1. כי כלי הנשק שבידינו אינם מתאימים לכך.
2. כי הערבים אינם מכירים בערך "טוהר הנשק", ואינם מתנהגים על-פיו.
3. כי השטח קטן מדי.
4. כי הערבים לא יודעים לנקות את נשקם.

ו. "הכל מסכימים שהשימוש בנשק בשדה הקרב הוא רע הכרחי" כי...

1. המטרה היא השגת ניצחון.
2. המטרה היא להרוג כמה שיותר.
3. המטרה היא הגנה על חיי אדם והשגת ביטחון.
4. המטרה היא השגת שטחים.

ז. מדוע לדעתך נקבע באמנת ז'נבה, כי אין לתקוף אזרחים?

ח. לפניך שתי עמדות מנוגדות של חיילים, שנלחמו במלחמת ששת הימים, בנושא 'טוהר הנשק':

עמדה א'	עמדה ב'
"אנחנו לא צבא כיבוש. אצלנו הצבא הוא העם. החייל שלנו לא יכול להגיד 'שלחו אותי', או 'אמרו לי לעשות זאת'. לכן, גם אסור שתהיה אצלנו התנהגות לא מוסרית או לא אנושית. אין הצדקה לטענה 'היינו מוכרחים להתנהג כך', או 'לא היתה ברירה', או 'בזמן הקרב, קשה לחשוב תמיד על הצד המוסרי'. ראינו הרבה מקרים, בהם התנהגו החיילים, גם בתנאים הקשים ביותר בצורה נפלאה..."	"במלחמה אתה צריך להרוג ולהרוס את האויב... מי שלא יכול להרוג, ומי שלא יכול להרוס בית - שיישאר בבית ולא ילך למלחמה... כל הדברים במלחמה מקבלים משמעות אחרת, גם חיי אדם... אלה חוקי המלחמה ואנשים במלחמה חיים על-פיהם".

עם איזו משתי העמדות אתה מסכים, ומדוע?
